

Kraków, 20 lutego 2025 r.

**Sprawozdanie merytoryczne z działalności
Krakowskiego Zespołu Bibliotecznego
za rok 2024**

Rok 2024 zaznaczył się niepokojami związanymi z trwającą w Ukrainie wojną po napaści Rosji i związanymi z tym obawami o przyszłość. Biblioteki AGH, PAU oraz UPJPII wdrażały przez 11 miesięcy platformy bibliotecznego Alma z multiwyszukiwarką Primo w ramach trzeciej edycji projektu BN pn. Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. Pozostałe biblioteki KZB kontynuowały starania o pozyskanie nowego systemu bibliotecznego, m.in. Akademia Sztuk Teatralnych, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej, Akademia Sztuk Pięknych i Uniwersytet Rolniczy w Krakowie.

Posiedzenia Rady Dyrektorów Krakowskiego Zespołu Bibliotecznego odbyły się: 29 stycznia, 30 września i 16 grudnia. Wszystkie spotkania zorganizowano w trybie stacjonarnym. W raportowanym roku funkcję dyrektora Biblioteki Głównej Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej (od 1.10.2023 r.) objął dr Krzysztof Duda zastępując Jarosława Miszczyka.

1. Wdrożenie systemu Alma w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 we współpracy z Biblioteką Narodową w trzech bibliotekach KZB (AGH, PAU, UPJPII) oraz systemu Koha w kolejnych trzech bibliotekach KZB (UKEN, AST, ASP)

Biblioteki Akademii Górniczo-Hutniczej, Polskiej Akademii Umiejętności oraz Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie wzięły udział w projekcie Biblioteki Narodowej (BN), pt. „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025”. Priorytet 1. Kierunek interwencji 1.2. Budowa ogólnokrajowej sieci bibliotecznego poprzez zintegrowany system zarządzania zasobami bibliotek (OMNIS2), którego celem było wdrożenie platformy usług bibliotecznego Alma wraz z multiwyszukiwarką Primo VE.

Prace wdrożeniowe trwały od stycznia do listopada 2024 r. Przez cały ten czas odbywały się regularne (cotygodniowe) spotkania z zespołem projektowym Aleph Polska, który prowadził wdrożenie z ramienia firmy Ex Libris. We wtorki były to spotkania grupowe dla wszystkich bibliotek, podsumowujące szkolenia i poświęcone zagadnieniom organizacyjnym wspólnym dla całej grupy. Łącznie było ich 33. We środy odbywały się spotkania indywidualne z dedykowanym 3-osobowym zespołem specjalistów, który wspierał poszczególne biblioteki w konfiguracji systemu oraz w rozwiązywaniu problemów związanych z wdrożeniem. Łącznie odbyło się 48 takich spotkań. Czwartki były poświęcone spotkaniom z zespołem Biblioteki Narodowej, który nadzorował przebieg implementacji jako kierujący nadrzędnym projektem oraz zarządzający katalogiem centralnym (Network Zone).

W początkowej fazie wdrożenia zespół Aleph Polska przeprowadził szereg szkoleń z zakresu działania i konfiguracji różnych funkcjonalności systemu Alma oraz Primo VE, a także odpowiedniego przygotowania danych do migracji. Dodatkowo, zespoły z poszczególnych bibliotek zostały przeszkolone przez Bibliotekę Narodową z zasad katalogowania różnego rodzaju dokumentów zgodnie z wytycznymi obowiązującymi w katalogu centralnym, tworzenia i stosowania deskryptorów (BN) oraz zasad deduplikacji opisów bibliograficznych.

Stan przygotowań oraz umiejętności pracowników bibliotek w posługiwaniu się systemem były stale monitorowane oraz poddane kilkakrotnie weryfikacji. Niedługo po uzyskaniu wersji implementacyjnej, odbyły się warsztaty online, a na zakończenie etapu testowania - jednodniowe warsztaty live, kiedy w obecności zespołu wdrożeniowego Aleph Polska pracownicy poszczególnych bibliotek mieli zaprezentować „drogę książki” w systemie Alma: od jej zakupu po udostępnienie czytelnikowi. Niezależnie od Aleph Polska ustawienia systemu zostały sprawdzone przez kierownika zespołu BN pod kątem wymagań i oczekiwań Biblioteki Narodowej.

Samo wdrożenie obejmowało 3 etapy. Pierwszym było przygotowanie do ładowania testowego i uzyskania wersji implementacyjnej systemu Alma zawierającej przemigrowane dane każdej z bibliotek.

Biblioteki AGH oraz UPJPII przygotowywały dane z systemu bibliotecznego Virtua do migracji samodzielnie. W przypadku PAU, dane Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie oraz Biblioteki Polskiej w Paryżu, znajdujące się w Bazie Wspólnej zostały wybrane i przygotowane przez zespół administratorów AGH, zarządzający katalogami KZB na serwerach w ACK CYFRONET. Dodatkowo, ten sam zespół dokonał eksportu danych z dwóch lokalnych baz zawierających opisy zbioru grafik Gabinetu Rycin PAU (w systemie CDS ISIS) oraz Archiwum Nauki PAN i PAU (w

systemie IBM DB2) a następnie ich konwersji w taki sposób, aby można je było przekazać w sposób jednolity z danymi pobranymi z katalogu Virtua.

Po uzyskaniu wersji testowej wstępnie skonfigurowanej i wypełnionej danymi z początkiem maja 2024 r. zespoły biblioteczne przystąpiły do właściwych testów oraz dopracowywania konfiguracji systemu.

W październiku rozpoczął się proces ostatecznego przeładowania danych. Najpierw zostały przekazane dane bibliograficzne Bibliotece Narodowej do deduplikacji z katalogiem centralnym. Pod koniec miesiąca odbył się eksport pozostałych danych (egzemplarze, czytelnicy, wypożyczenia, opłaty). Wreszcie, na trzy dni przed ostatecznym uruchomieniem systemu w wersji produkcyjnej (Go-Live) zaktualizowane zostały dane związane z udostępnianiem (konta czytelników, wypożyczenia, kary i opłaty). Biblioteki wstrzymały wtedy obsługę czytelników a stary system biblioteczny został zamknięty. Gotowy, działający system Alma w wersji produkcyjnej został przekazany bibliotekom AGH, PAU i UPJPII 20 listopada 2024 r.

W związku z problemem braku serwisowania aktualnego oprogramowania bibliotecznego Virtua, w trakcie 2024 r., powstała potrzeba pilnej wymiany systemu w pozostałych bibliotekach. Po konsultacjach, oraz otrzymaniu wycen od różnych dostawców oprogramowania, zdecydowano o wyborze *open source* systemu Koha, rozwijanego przez społeczność międzynarodową. Prace wdrożeniowe w Bibliotece UKEN trwały od marca do września 2024 r. i były prowadzone przez firmę Bonasoft, natomiast w Bibliotece AST i ASP wdrożenie prowadziła firma BIAN, i trwało odpowiednio, od maja do października 2024 r. oraz od września do grudnia 2024 r. W przypadku dwóch ostatnich bibliotek wdrożenia te zostały wprowadzone w bardzo krótkim czasie i ogromnym wysiłkiem małych zespołów tych bibliotek. W perspektywie roku 2025 planowane jest wdrożenie systemu Koha w Bibliotece URK.

Tym samym kończy się pewien etap komputeryzacji bibliotek krakowskich – ponad 30-letniego użytkowania systemu VTLIS/Virtua. Co niewątpliwie należy uznać za przełomowe wydarzenie dla środowiska akademickiego Krakowa.

2. Rozwój Repozytorium otwartych danych badawczych (RODBUK)

Prowadzone były prace nad rozwojem RODBUK. W 2024 roku zespół RODBUK Data Management Group (RODBUK DMG) przygotował nową wersję regulaminu RODBUK, który pod koniec roku zatwierdzili prawnicy. Opracowany został również Regulamin RODBUK Data Management Group. Zespół pracuje nad przygotowaniem Przewodnika Data Stewarda.

W ramach pracy zespołu RODBUK DMG zostały utworzone następujące grupy robocze:

- Grupa robocza ds. Regulacji,
- Grupa robocza ds. Promocji i strony internetowej,
- Grupa robocza ds. Tłumaczeń,
- Grupa robocza ds. Rozwoju.

W październiku 2024 odbyły się wybory Zastępcy Koordynatora i Sekretarza RODBUK DMG. Zastępcą koordynatora została Marta Urbaniec (AGH), a sekretarzem Elżbieta Twardy (UKEN).

Do RODBUK przystąpił Uniwersytet Wrocławski i SANO AGH. Jednostki te procedują umowy z ACK Cyfronet AGH.

W 2024 r. trwały prace nad certyfikacją RODBUK w Core Trust Seal. Cały zespół RODBUK DMG uczestniczył w przygotowaniu dokumentacji potrzebnej do kolejnego etapu recenzji. Repozytorium RODBUK zostało zarejestrowane w agregatorze OpenAIRE. Obecnie w systemie znajduje się 634 datasey i 18834 pliki z danymi badawczymi.

zarejestrowano w serwisie re3data.org. Czyniono starania wspólnie z ACK Cyfronet o uzyskanie certyfikatu CoreTrustSeal jako godnego zaufania repozytorium danych. CoreTrustSeal jest międzynarodową pozarządową organizacją non-profit promującą zrównoważone i godne zaufania infrastruktury danych.

3. Administrowanie bazami KZB

W roku 2024 biblioteki UKEN, Akademii Sztuk Teatralnych (AST), Akademii Sztuk Pięknych (ASP) i Uniwersytetu Rolniczego (URK) podjęły decyzję o zmianie systemu bibliotecznego na system Koha.

W związku z tą decyzją wykonano szereg prac przygotowujących dane do zmiany systemu. Przygotowywano i przekazywano dane z VTLS/Virtua do ładowania testowego i produkcyjnego do systemu Koha dla bibliotek UKEN, AST i ASP. Dla URK przekazano dane do testów, ponieważ biblioteka przesunęła wdrożenie systemu Koha na rok 2025. W miarę jak poszczególne biblioteki rezygnowały z bieżącej pracy w systemie VTLS/Virtua, wykonywano niezbędne korekty skryptów obsługujących Bazę Wspólną i bazę UKEN oraz zmiany w konfiguracji wyszukiwarek Chamo.

Alma - nowy system biblioteczny dla bibliotek Polskiej Akademii Umiejętności (PAU) i Biblioteki Polskiej w Paryżu (BPP). Zespół administratorów AGH uczestniczył w całym procesie wdrażania

systemu Alma w bibliotekach PAU i BPP, w spotkaniach organizowanych przez Bibliotekę Narodową i Aleph Polska oraz szkoleniach, przygotowywaniu formularza migracyjnego. Wspierał bibliotekarzy PAU w pracach nad konfiguracją systemu Alma. Przygotowywane i weryfikowane były także dane do ładowania testowego i produkcyjnego.

Bieżące administrowanie bazami

W ramach planowanej, corocznej przerwy technicznej, przygotowano systemy biblioteczne VTLIS/Virtua i Chamo i udostępniono serwery do aktualizacji systemów operacyjnych w ACK Cyfronet. Wykonano prace porządkowe i kopie baz Oracle.

Zmieniano proces obsługi automatycznego pobierania rekordów z Katalogu Centralnego NUKAT co było związane z przygotowaniem do zmiany systemu obsługującego katalog centralny.

Przeprowadzono import rekordów studentów I roku dla AST.

W związku z rezygnacją bibliotek Akademii Kultury Fizycznej (AKF) i Akademii Muzycznej (AMKP) z korzystania z bazy w systemie Virtua i zakończeniu współpracy z ACK Cyfronet, usunięto dane czytelników tych bibliotek z Bazy Wspólnej oraz wykonano niezbędne prace porządkowe i konfiguracyjne w systemie

Wykonywano inne prace związane z obsługą zadań przekazywanych przez biblioteki, tj. generowanie dodatkowych statystyk i zestawień, zmiany konfiguracji poszczególnych elementów systemu bibliotecznego, sprawdzanie i opracowanie wyjaśnień do zgłoszonych problemów. Obsługiwano zadania związane z kontami i uprawnieniami bibliotekarzy.

4. Prace nad rozwojem funkcjonalności oprogramowania Koha w Bibliotece Politechniki Krakowskiej

W ramach społeczności Koha aktualizowano tłumaczenia wybranych elementów systemu na j. polski. Dokonano kilku poprawek w funkcjonalności systemu, mających na celu implementację kolejnej wersji Koha (planowana w marcu 2025 r.). W kontekście planowanej przebudowy budynku BPK (i związanego z tym całkowitego zamknięcia budynku dla użytkowników), zaplanowano, przygotowano i przetestowano kilka zmian w systemie, związanych z reorganizacją funkcjonowania biblioteki na czas przebudowy. Najważniejsze z nich to: zwiększenie limitów wypożyczeń, zwiększenie limitów prolongat, zmiany przydziałów i miejsc odbioru zamówionych książek, modyfikacja ustawień książkomatów. Zmiany te zostaną zaimplementowane w marcu 2025 r. na nowej wersji systemu Koha.

5. Uzgodnienie zasad dalszej współpracy z ACK Cyfronet AGH dotyczących przedłużenia Porozumienia o świadczenie usług w zakresie zarządzania i obsługi systemowej serwerów bibliotecznych od roku 2025.

Porozumienie zostało zawarte w dniu 20 grudnia 2024 r. w Krakowie, pomiędzy: Akademickim Centrum Komputerowym CYFRONET Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie, zwanym dalej ACK Cyfronet AGH, a Biblioteką Główną Akademii Górniczo-Hutniczej działającą w imieniu niżej wymienionych instytucji Krakowskiego Zespołu Bibliotecznego, a więc:

1. Uniwersytetu im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie,
2. Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie,
3. Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie.

Porozumienie zawarte zostało na okres 12 miesięcy od 1 stycznia do 31 grudnia 2025 r. Każda ze Stron może rozwiązać Porozumienie z zachowaniem 3-miesięcznego okresu wypowiedzenia.

6. Rozpoznanie warunków utworzenia wspólnego repozytorium publikacji dla uczelni KZB.

Ze względu na prace wdrożeniowe w większości bibliotek KZB sprawę odłożono.

7. Podjęcie prac nad koncepcją prowadzenia badań potrzeb użytkowników w bibliotekach KZB

Przeprowadzono konsultacje z dziekanem Wydziału Humanistycznego prof. Jackiem Gądeckim, który na posiedzeniu RD KZB w dniu 16 grudnia przedstawił koncepcję badań i ogólny zarys ich przebiegu. Prace będą kontynuowane w roku 2025, przewidywane zakończenie projektu – pierwszy kwartał 2026 r.

8. Aktualizacja strony domowej KZB. Opracowanie wersji angielskiej witryny.

Zgodnie z sugestią członków RD KZB uruchomiona została wersja angielska strony oraz zaktualizowane treści. CMS został przeniesiony na nowy serwer.

9. Współpraca ze środowiskiem

W skład Rady Wykonawczej KDBASP na kadencję 2024-2028 weszło dwóch członków RD KZB: dr hab. Remigiusz Sapa (UJ) oraz mgr Urszula Cieraszevska (UEK).

Przedstawiciele bibliotek KZB wzięli udział w zebraniu założycielskim Stowarzyszenia Bibliotek Szkół Wyższych. Do Zarządu SBSW zostali wybrani dr Stanisław Skórka (AGH) i dr Leszek Szafranski (UJ).

W skład Prezydium Zespołu Koordynacyjnego NUKAT w kadencji 2024-2027 wszedł, jako zastępca przewodniczącej, mgr Roman Dolny (UIK).

Współpraca zespołu administratorów AGH ze środowiskiem skupiała się na kontaktach związanych z wdrożeniami nowych systemów bibliotecznych.

Załączniki

Tabela 1. Statystyka katalogów elektronicznych bibliotek KZB w systemie **Alma**

Biblioteka	Stan na dzień	rek. bibliograficzne deskryptory BN	rek. Khw	rek. egz.	rek. zasobu	rek. czytelników	egz. wyp.
Biblioteki UJ	31.12.2024	3 439 766	3 115 418 (w tym MESH: 637 647)	4 908 876 (w tym BM CM UJ: 186 107)	3 614 299 (w tym BM CM UJ: 76 185)	177 444 (w tym BM CM UJ: 6679)	egz. wypożyczone w UJ: 345 591 w tym 295 281 egz. wypożyczonych na zewnątrz Egz. wypożyczone w BM CM UJ: 11 870 , w tym 9016 egz. wypożyczonych na zewn.
Biblioteka MCK		43 432	deskryptory BN	41 511	41 009	980	1512
Biblioteka UPJP2		281 416 Deskryptory BN 36²	357 635 ¹	277 773	201 425 ³	5 119	15 990 , w tym egz. wyp. zewn. 6823
AKF		37 548 (tylko tytuły drukowane)	557 (rekordy utworzone przez AKF)	75 610	38 420	7 324 ⁴	8 957⁵ 2237 obecnie wypożyczonych egzemplarzy
AGH		226 787 (fizyczne) 817 801 (elektr.)	deskryptory BN	424 754 (egz. fizyczne) 1 008 475 (portfolia) ⁶		24 580	17 787
Biblioteka Naukowa PAU i PAN		151 527	3 138 690 (w tym MeSH: 637 644)	221 620	181 114	967	32
Biblioteka Polska w Paryżu		42 787	3 138 690	53 075	46 525 ³	0	0

¹ liczba haseł khw do końca pracy w systemie Virtua (wrzesień 2024 r.)

² liczba deskryptorów BN utworzonych w bibliotece od 25 listopada do 31 grudnia 2024 r.

³ liczba rekordów zasobu uwzględniająca rekordy utworzone automatycznie w procesie migracji danych

⁴ zarówno studenci zapisani, jak i nigdy niezapisani do Biblioteki w okresie od 22.10.2023-31.12.2024.

⁵ wszystkie wypożyczenia do 31.12.2024 (w liczbie uwzględnione są też wypożyczenia z lat dużo wcześniejszych, które nie zostały jeszcze zwrócone do Biblioteki).

⁶ w systemie Alma zasoby tworzone są także dla egzemplarzy, a jeśli egzemplarze mają lokalizację tymczasową to dodatkowo tworzone są zasoby tymczasowe.

Tabela 2. Statystyka katalogów elektronicznych bibliotek KZB z Bazy Wspólnej: serwer ACK Cyfronet AGH

Biblioteka/system	stan na dzień	rekordy bibliograficzne	rekordy KHW	rekordy egz.	rekordy zasobu	rekordy czytelników	wypożyczenia
URK/Virtua	31.12.2024	74 881	122 915	136 934	2856	4801	2864
ASP/Virtua	17.12.2024	38 367	104 402	44 919	390	1349	289

Tabela 3. Statystyka katalogu Biblioteki Akademii Muzycznej (Prolib)

rekordy bibliograficzne	rekordy KHW	rekordy egz.	rekordy zasobu	rekordy czytelnika	wypożyczenia
27 122	52 874	52 890	116	1177	3152

Tabela 4. Statystyka katalogów elektronicznych bibliotek KZB w systemie **Koha**

Biblioteka	rekordy bibliograficzne	rekordy KHW	rekordy egz.	rekordy zasobu	rekordy czytelnika	wypożyczenia
BPK	143 326	143 448	282 755	–	11 036	11 504
BUEK	94 646	170 297	153 684	–	11 299	23 254
AST	47 282	4534	62 391	59	1689	698
UIK	650 266	535 466	461 411	0	2171	9341
UKEN	264 592	42 6451	502 809	2045	16877	20 605

*Opracował Stanisław Skórka
przy współpracy RD KZB
Sekcji Wsparcia Informatycznego BG AGH*